

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою інноваційних освітніх програм підготовки фахівців соціальної сфери, впровадженням цифрових технологій у профілактичну діяльність, а також вивченням ефективності онлайн-інструментів роботи з підлітками групи ризику.

Список використаних джерел

1. Буйницька О. П. Система педагогічного проєктування інформаційно-освітнього середовища для здійснення підготовки майбутніх соціальних педагогів : монографія. К. : Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 568 с

2. Вольнова Л. М. Профілактика девіантної поведінки підлітків: навч.-метод. посібник до спецкурсу «Психологія девіацій» для студентів спеціальності «Соціальна робота» у двох частинах: Ч. 1. Теоретична частина. 2-ге вид., перероб і доповн. К., 2016. 188 с.

3. Герасименко А. Ю. Підготовка майбутніх соціальних працівників до корекції девіантної поведінки підлітків у закладі загальної середньої освіти. *Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*, м. Харків, 20 листопада 2020 р. / за ред. М.П. Васильєвої. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2020. 125 с., С.50-54. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/859f3502-b250-48b3-90f0-e91408db2cd1/content> (дата звернення 11.04.2026).

4. Мельник Л. П., Сербалюк Ю. В. Девіантна поведінка молоді та шляхи профілактика. *Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України: Проблеми сучасної психології. 2009. Випуск 5. С.279-288.*

5. Попова А. Підготовка майбутніх соціальних працівників до використання цифрових технологій у професійній діяльності у межах вивчення освітньої компоненти «Цифрові технології в соціальній сфері». Наукові записки БДПУ. Серія: Педагогічні науки. Вип. 2. Бердянськ : БДПУ, 2022. 494 с., С.344-355.

6. Савельчук І. Б. Підготовка соціальних працівників в інноваційному освітньому середовищі університету : монографія / І. Б. Савельчук. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. 375 с..

7. Федорченко Т.Є. Профілактика девіантної поведінки школярів в умовах соціокультурного середовища: соціально-педагогічний аспект : монографія. Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А. 2011. 488 с.

Віктор Ординович,
здобувач третього рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ВЕТЕРАНІВ/ВЕТЕРАНОК РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЇХ РЕІНТЕГРАЦІЇ В ЦИВІЛЬНИЙ ПРОСТІР

Реінтеграція ветеранів російсько-української війни у цивільний простір є одним із найважливіших завдань для сучасної України. Ефективність цього процесу багато в чому визначається можливістю ветерана реалізуватися у професійній діяльності. У статті аналізуються різні аспекти отримання професійної освіти ветеранами/ветеранками та їх подальшої професійної адаптації. Зазначені умови ефективності професійної освіти ветеранів та критерії її результативності.

Ключові слова: російсько-українська війна; ветерани/ветеранки; реінтеграція; професійна освіта; цивільний простір.

Реінтеграція ветеранів/ветеранок російсько-української війни у цивільний простір є спільним завданням держави, бізнесу та суспільства, що полягає у їх поверненні від військової служби до повноцінного цивільного життя. Метою реінтеграції є формування у суспільства всезагальної поваги до колишніх захисників/захисниць, надання їм необхідних ресурсів та створення можливостей для самореалізації. Процес реінтеграції є комплексним і охоплює відновлення здоров'я колишнього військового, його працевлаштування та адаптацію у сім'ї й громаді [1, с. 56-57].

Правові засади професійної освіти ветеранів/ветеранок окреслені в ряді Законів України: «Про вищу освіту», «Про професійну (професійно-технічну освіту)», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про фахову передвищу освіту», а також у постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та умов забезпечення соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України». Забезпечення освіти й працевлаштування ветеранів/ветеранок визначено однією з ключових цілей і Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року [2; 4; 5].

Професійна освіта ветеранів/ветеранок російсько-української війни – це цілеспрямований процес підготовки фахівців з числа ветеранів/ветеранок, спрямований на здобуття ними кваліфікації, знань,

умінь та навичок, необхідних для подальшої успішної роботи за обраною професією, що забезпечує їх конкурентоспроможність на ринку праці та подальше кар'єрне зростання [3, с. 262]. Варто зазначити, що професійна освіта ветеранів/ ветеранок отримує надійну державну підтримку у формі повної чи часткової компенсації витрат, що допомагає їм здобути нову професію або підвищити кваліфікацію після служби, а також дозволяє офіційно підтвердити вже наявні навички без проходження повного курсу. Також в Україні періодично запускаються грантові й освітні проекти за підтримки міжнародних донорів, які дають змогу опанувати затребувані на ринку праці професії [5].

Основними умовами ефективності професійної освіти ветеранів, на наш погляд, є: гнучкі форми навчання, які допускають змішане використання очної, дистанційної, вечірньої або дуальної освіти, а також модульність та індивідуалізацію, за яких освітня програма може бути розбита на короткі модулі, що дозволяє ветеранам навчатися у власному темпі без необхідності відриватися від лікування, реабілітації чи сім'ї; психологічно безпечне середовище (викладачі розуміють специфіку посттравматичного синдрому і мають досвід роботи з ветеранами; у закладі освіти функціонують групи підтримки, які забезпечують ветеранам/ветеранкам спілкування в колі побратимів або людей зі схожим життєвим досвідом; навчальні аудиторії та інфраструктура закладу освіти фізично доступні (безбар'єрні)); визнання попереднього досвіду шляхом підтвердження кваліфікації (ветерани/ ветеранки часто здобувають безцінні навички під час служби (наприклад, з тактичної медицини, управління дронами, логістики, керівництва людьми та ін.) у спеціальних кваліфікаційних центрах з можливістю отримати сертифікат без необхідності проходження повного курсу навчання; фінансова й адміністративна підтримка (держава покриває витрати на професійну освіту ветеранів/ветеранок через повне або часткове відшкодування витрат, надання цільових грантів або ваучерів); орієнтація на ринок праці та працевлаштування (для опанування колишнім Захисникам/Захисницям пропонують актуальні на ринку праці професії; створюються пільгові умови для роботодавців, які беруть ветеранів/ветеранок на стажування, пропонують їм робочі місця одразу після випуску та забезпечують усім необхідним для роботи) [3, с. 263-264; 4; 5].

Оцінка результативності професійної освіти ветеранів/ветеранок включає три основні складові: успішне завершення навчання (високий рівень опанування професійними, практичними навичками; здобуття кваліфікації), подальше працевлаштування за спеціальністю та

психологічна реінтеграція у цивільне середовище (підвищення впевненості у власних силах; готовність до активного життя; зниження рівня тривожності; вміння використовувати адаптивні стратегії; відновлення комунікативних навичок; інтеграція у новий цивільний колектив та ін.) [2; 6, с. 71-72].

Таким чином, сучасна професійна освіта ветеранів/ветеранок є одним із дієвих способів їх реінтеграції у цивільне життя. Пріоритетним завданням держави є створення оптимальних умов для здобуття ними якісної професійної освіти чи надання їм можливості підвищити кваліфікацію.

Подальші наукові розвідки спрямуємо на освітні технології, які використовуються у роботі з ветеранами/ветеранками російсько-української війни.

Список використаних джерел

1. Актуальні питання соціальної роботи : навч. посіб. / О.М. Денисюк та ін. ; ред. кол.: О.В. Епель, Т.Л. Лях, І.В. Силантьєва. Ужгород: РІК-У, 2023. 420 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/47338/1/O_%20Epel_T_Liakh_I_Silantieva_APSR_FPS_RSO_KSPSR.pdf.pdf

2. Деякі питання забезпечення професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України. Постанова Кабінету Міністрів України № 126 від 7 лютого 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/126-2025-%D0%BF#Text>

3. Ординович В. Професійна адаптація ветеранів при їх переході від військового до цивільного життя: фактори впливу / Praca socjalna i psychologiczna: innowacje, strategie i możliwości [wydanie elektroniczne]: Zbiór materiałów okrągłego stołu z udziałem międzynarodowym. Kamieniec-Podolski – Łomża, 19 marca 2025 r. / Redakcja naukowa: Zoia Sharlovych, Marian Tripak, Oksana Palyliulko, Maryna Voloshchuk. Wydawnictwo: MANS w Łomży, 2025. S. 261–264. URL: [Періодика науково-методичних праць | Кам'янець-Подільський державний інститут](#)

4. Про схвалення Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2027 роках : розпорядження Кабінету Міністрів України № 1209-р від 29 листопада 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1209-2024-%D1%80#n12>

5. Презентація «Стратегії переходу та інтеграції українських ветеранів до освіти і робочої сили». URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3908533-reintegracia-veteraniv-cerez-osvitu-i-pracevlastuvanna.html>

6. Семигіна, Т., Столярик, О. (2024). Розвиток сильних сторін клієнтів соціальної роботи: Посібник. Таллінн: Teadmus. 257 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/377902391ROZVITOK_SILNIH_STORIN_KLIENTIV_SOCIALNOI_ROBOTI